

Datum	Bijlage(n)
16 januari 2020	-
Contactpersoon	Doorkiesnummer
Karen van Brunschot	06 46 37 04 52
Onderwerp	Ons kenmerk
Internetconsultatie Participatiewet: Verbetering ondersteuning Bijstandsgerechtigden.	20200116-KB

Geachte mevrouw van Ark,

U vraagt een reactie op het voorliggende voorstel. Met dit wetsvoorstel wordt gehoor gegeven aan de motie Raemakers c.s. van 24 september jongstleden (Kamerstuk 34352 nr. 173).

Allereerst vinden wij het positief, dat er aandacht is voor een grotere mate van participatie-meedoen- in onze samenleving. Met name voor de meer kwetsbare groepen als cliënten van instellingen van Valente en GGZ Nederland, is meedoen zeker niet vanzelfsprekend. Dit wetsvoorstel biedt een kans om hierin verandering te brengen. Dit juichen wij toe als Valente en GGZ Nederland. Niet voor niets zijn wij als branches ook actief betrokken bij het door u ondersteunde convenant “Werken aan wat werkt” met tal van partners. Participatie is van groot belang voor mensen om een zinvol leven te leiden.

Mensen die langdurig in de bijstand verkeren worden nu vaak langere tijd niet gezien en gesproken. Langdurig afhankelijk zijn van de bijstand kan leiden tot sociaal isolement en vergroot de kans op schuldenproblematiek. Het SCP constateert dat mensen die aangewezen zijn op de Participatiewet naast werkloosheid vaak ook andere problemen hebben, zoals gezondheidsproblemen, schulden of verslaving, die aangepakt moeten worden om de re-integratie naar bijvoorbeeld werk te realiseren. Ze hebben niet alleen met de Participatiewet te maken, maar hebben ook (of eerst) behoefte aan zorg of ondersteuning en schuldhulpverlening. Deze conclusies zijn in lijn met onze kennis van en ervaringen met kwetsbare cliënten. Goed dat daar aandacht voor is. Dit voorstel kan bijdragen aan een oplossing.

De gewijzigde aanpak, zou budgetneutraal moeten worden uitgevoerd, geeft u aan:

“ Aangezien het gaat om een explicatie van een al bestaande opdracht en niet om een extra taak, is het uitgangspunt dat gemeenten de wetswijziging met de huidige middelen kunnen uitvoeren, er worden geen extra middelen aan het gemeentefonds toegevoegd.”

Juist met het oog op de problemen van mensen die langdurig in de uitkering zitten, lijkt dit niet reëel. In deze brief wordt verder toegelicht wat onzes inziens wenselijk en nodig is om de participatie te vergroten van groepen burgers die nu aan de zijlijn staan. Onderstaand vindt u eerst het antwoord op de gestelde vragen en vervolgens een korte samenvatting van de antwoorden en enkele overwegingen met betrekking tot dit voorstel.

U stelt in deze internetconsultatie 3 concrete vragen:

1. Wat is naar uw mening de gewenste frequentie van het klantcontact tussen de gemeente en de bijstandsgerechtigde als het gaat om het kunnen bieden van passende ondersteuning en eventuele benodigde voorzieningen, gericht op arbeidsinschakeling en, als arbeidsinschakeling nog niet mogelijk is, andere vormen van participatie en wederkerigheid? In het wetsvoorstel staat nu nog bewust een PM (zie paragraaf 4 van de memorie van toelichting).
2. Hoe moet volgens u dit klantcontact vormgegeven worden, ook in samenhang met de frequentie van het contact? Daarbij kunt u denken aan gesprekken in persoon, telefonisch, per mail, et cetera.
3. Welke randvoorwaarden zijn volgens u nodig om deze frequentie en vorm van klantcontact te realiseren en om inhoud te kunnen geven aan het maken van participatieafspraken met alle bijstandsgerechtigden?

Ad. 1 : De gewenste Frequentie van contact:

Hierbij moet onzes inziens onderscheid gemaakt worden tussen mensen die pas kort een PW-uitkering hebben en mensen die al lang uitkeringsgerechtigde zijn. Wij stellen het volgende voor:

- Na het aanvragen van een uitkering: binnen 2 maanden een eerste oproep en deze snel een vervolg geven. De frequentie zal per cliënt verschillen;
- Voor mensen die lang(er) in het bestand zitten: na een eerste oproep een frequentie van 1 tot 4 gesprekken per jaar.

Gemiddeld gaan we uit van 2 á 3 gesprekken per jaar per cliënt. Het gaat echter om maatwerk: soms is het goed om met iemand meerdere afspraken binnen een korte periode te voeren. Soms is het beter iemand een tijd rust te gunnen of moet er een alternatief aanbod (zorg, schuldhulp, etc.) gedaan worden.

Binnen de bestaande formatie en middelen is dit onzes inziens niet haalbaar. Er zal moeten worden geïnvesteerd in meer personeel bij de lokale "sociale diensten". Er zal een kwantitatieve investering nodig zijn.

NB : We voorzien bovendien, dat bij de op te roepen cliënten grote groepen zitten die niet direct actief inzetbaar zijn en waar veel meer -ook acute- problemen spelen als schulden, gezondheid en met name (O)GGZ. Daarop moet actie genomen worden door andere professionals binnen de gemeenten of het zorgdomein. Dit betekent dat ook hier uitbreiding nodig is. Er zijn nu reeds grote wachtlijsten.

Ad. 2 : Hoe moet het klantcontact worden vormgegeven?

Het contact moet uit een persoonlijk gesprek bestaan. Dat betekent niet alleen veel extra personele inzet. Het gaat ook om een andere manier van werken, die andere competenties vraagt.

- Een gedegen bredere intake vraagt om extra deskundigheid: Hoe breng je goed in kaart /stel je in feite de diagnose wat iemand zou kunnen en nodig hebben ?
- Voor de meeste kwetsbare groepen is bovendien een andere bejegening nodig.

Een gesprek met een klantmanager is voor veel mensen niet makkelijk, geeft ook de Landelijke Cliëntenraad aan.¹ Het beter omgaan met cliënten, meer kennis van de specifieke problematiek van kwetsbare burgers en zich beter kunnen inleven in de cliënt is van belang. Deze aanpak vergt training en coaching voor professionals.²

Dit betekent, dat ook extra investeringen nodig zijn in kwalitatief opzicht en dat dit niet binnen reguliere budgetten kan worden bekostigd.

Ad.3: Welke Randvoorwaarden zijn nodig?

Het gaat dus zowel om kwantiteit als kwaliteit: meer personele inzet, met andere of extra vaardigheden bovenop hetgeen men nu beheerst. Daarbij gaat het in eerste instantie om professionals van sociale diensten, maar er zullen ook tal van zaken worden gesignaleerd die verdere speciale hulp vergen zoals schulden, zorg etc.

Wij stellen vast dat aan de volgende Randvoorwaarden moet worden voldaan:

I. Extra investering:

In meer personeel, maar ook beter toegerust/anders toegerust personeel.

II. Terughoudendheid met sancties:

Kies een positieve insteek. Niet kunnen en niet willen zijn niet altijd direct te onderscheiden. Daar moeten professionals alert op zijn.

III. Borging van de rechten van de cliënten:

Is er een beschikking waartegen men bezwaar kan maken? Wordt men gewezen op onafhankelijke cliëntenondersteuning ?

IV. Beschikbare alternatieven/plekken:

Zorg voor een planmatige aanpak waarbij diverse partijen en werkgevers betrokken zijn. Maak gebruik van bestaande/bewezen aanpakken als IPS en jobcoaching.

V. Voorkom nadelige financiële gevolgen

Het accepteren van een baan kan forse financiële gevolgen hebben. Dit moet worden bekeken en hiervoor moeten oplossingen worden gezocht. In de praktijk leidt dit nu soms tot forse problemen.

¹ Brief LCR /20-000 AA/ER

² Er zijn voorbeelden als stress-sensitieve dienstverlening die direct bruikbaar zijn.

Samenvattend stellen we, dat een meer intensieve benadering en ondersteuning in participatie wordt toegejuicht. Dit kan echter alleen goed worden uitgevoerd door extra ruimte te creëren. Het gaat om ruimte in kwantitatief (formatie, FTE) en ruimte in kwalitatief (trainingen /vakmanschap) opzicht.

Professionals van sociale diensten moeten daarbij ook ruimte krijgen om zelfstandig beslissingen met de cliënt te nemen: wat is de meest passende oplossing voor deze cliënt. Er moet maatwerk worden geleverd en men moet creatief zijn. Hierin moeten ze steun ondervinden binnen de organisatie.

De intensievere benadering zal ook zorgen voor extra vraag naar ondersteuning; begeleiding, (psychische) zorg of schuldhulp. Dit heeft ook gevolgen voor de formatie van andere organisaties.

Tenslotte is het van groot belang nogmaals te wijzen op het feit dat deze wijziging een positieve aanpak moet zijn, om iedere burger optimaal te laten meedoen in onze samenleving. Dit kan, wanneer aan de juiste randvoorwaarden wordt voldaan. Met name voor kwetsbare groepen is dit van groot belang. Een juiste aanpak kan ervoor zorgen dat mensen niet meer aan de zijlijn staan. Bij een verdere uitwerking moeten hiertoe ervaringsdeskundigheid en signalen vanuit cliëntenorganisaties, cliëntenraden etc. worden meegenomen.

Voor vragen over deze brief kunt u contact opnemen met mevrouw CAM van Brunschot (Sr. Adviseur Valente). Per mail : karen.vanbrunschot@Valente.nl of telefonisch: 06 46 37 04 52.

Met vriendelijke groet,

mevrouw drs. Esmé Wiegman-van Meppelen Scheppink
Directeur Valente

mevrouw drs. V.J.W.C. Esman-Peeters
Directeur GGZ Nederland